

Sosietet: Sonja Henie på restaurant i USA. Bildet dateres til 1960-tallet og er ett av mange fra skøytedronningens eget private arkiv som vises for publikum på Henie Onstad Kunstsenters store jubileumsutstilling. Foto: Henie Onstad Kunstsenter

Avantgarde og showbiz på Henie Onstad Kunstsenter

...som lover litt mer enn de kan holde.

JOHANNE NORDBY WERNØ

jnw@dagbladet.no

KUNSTANMELDELSE

Du kan ha besøkt Henie Onstad Kunstsenter mange ganger uten å legge merke til natursteinen som ruver fra en bakketopp vis-à-vis hovedinngangen. Her ligger Sonja Henie og Niels Onstad begravet, for alltid tittende ned på alle som kommer og går.

I år er det hundre år siden fødselen til en suksessrik kvinne som selv i døden helst skulle ha full oversikt, og senteret feirer med en utstilling som prøver å bite over vel mye.

Parets samling av modernistisk maleri kombineres med et utvalg fra de

rikholdige arkivene — alt fra presseklipp til Sonja-papirdokker og Disney-film. I tillegg kommer enkelte verker av andre kunstnere og «Samleren», et nytt bestillingsverk av Birgitte Sigmundstad.

En enkelt monitor har fått hele inngangspartiet for seg selv. I arkivopptak signert Pål Bang-Hansen forteller Henie selv om sitt byggeprosjekt på drevent amerikansk-engelsk med bare lett islett av thorheyerdahlsk.

Hovedsalen er maleridominert, og parets modernistiske ervervelser er hengt etter tidligere epokers salongideal, det vil si at bildene får klumpe seg i klynger i både høyde og bredde og i stort antall.

Mange av bildene har med pedagogisk hell fått en maskot ved sin side: et lite foto av hvordan arbeidene opprinnelig hang i parets hjem før senteret var en realitet. Her er sterke arbeider av både Picasso, Gris, Leger, Klee, Miró og Weidemann, men presentasjonen er litt passiv og mangler en kuratorisk stemme som forteller om samleren Sonjas motivasjon.

Hvorfor samlet hun akkurat disse kunstnerne? Hvorfor ikke plukke smaken hennes fra hverandre og sette den i sammenheng med hennes andre identiteter? Den pragmatiske karrierekvinnen, den utøvende skøytetekstneren, den forfengelige sosietetsproffen.

Det er minst tre ømme tær i Henie-arkivene. Det

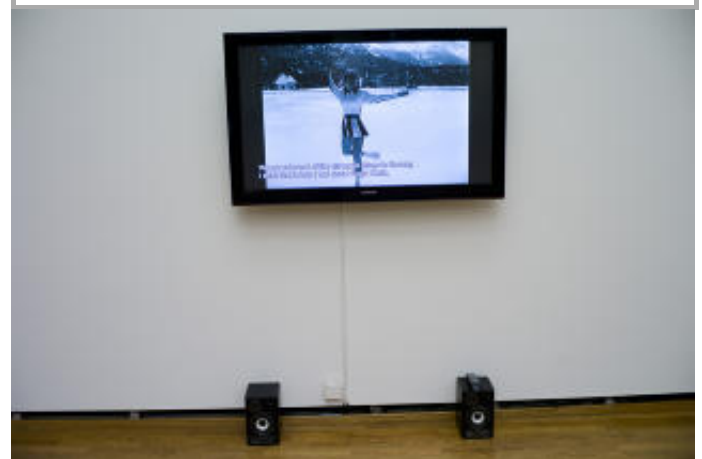

Gaper over mye: Utstillingen «Sonja Henie — Konstruksjonen av et bilde» er kuratert av Milena Høgsberg og kombinerer samtidskunst, modernistisk maleri og arkivmateriale. Foto: Tomm W. Christiansen

ANMELDELSE

«Sonja Henie — Konstruksjonen av et bilde»

Henie Onstad Kunstsenter, Bærum
15. april—10. juni 2012

Halvdokumentarisk: Kunstsenteret inviterte den norske kunstneren Birgitte Sigmundstad til å skape et verk basert på senterets arkiver og Sonja Henies historie. Filmen «Samleren» bør sees først av alt, mener Dagbladets anmelder. Foto: Tomm W. Christiansen

første er Henies påståtte naziflørt. Senteret innser at det ikke er mulig å omgå de kjente bildene med Hitler, og viser dem med en spesialbestilt tekst.

Intensjonen er god, men den korte, historiske teksten tilfører knapt med refleksjon og er ført i pennen i et språk som i mangel på kritisk redigering virker fremmed i sammenhengen: «Men, hun overså at han (Hitler, red.anm.) var et rovdyr, ulv, i den olympiske pels».

Carolee Schneemann og Cindy Sherman er betydelige kunstnere. Som verker i deres respektive kunstnerskap er de to arbeidene som er innlemmet i utstillingen marginale kuriositeter. Men at de begge har tatt for seg Henie som kulturell figur, vitner om at vi har å gjøre med en kulturell standardreferanse — Henie nøt en større berømmelse enn hva vi er klar over.

Sherman, som konsekvent jobber med stereotyper og klisjeer, poserer som Sonja i et lite fotoarbeid fra 1979. Schneemann er representert med en dokumentasjon av en performance der hun, med unntak av at hun er kliss naken, likner svært en viss poserende norsk isdronning.

Birgitte Sigmundstads film omtales som en «kritisk akse» i utstillingen, og jeg hadde forventet mer plass til det romlig sett moderate bestillingsverket. Men når filmen først ruller, blir det klart at det er her utstillingens ambisjon — å analysere konstruksjonen av bildet Sonja Henie — aktiveres. Det er ned til «Samleren» du bør lunte umiddelbart etter ankomst, og se resten i lys av refleksjonene den ruller ut over 25 minutter.

Sigmundstad har fått boltre seg i HOK-arkivene og kombinerer sine funn med egne nyinnspillinger der skuespillere, hennes egen mor og dennes Rotaryvenner og kunstnerkolleger som Lotte Konow Lund og Elise Storsveen opptre.

Kjærlighet: Skipsrederen Niels Onstad og skøytestjerna og skuespilleren Sonja Henie møttes i 1955. Da hadde Henie vært gift to ganger: i 1940 med Daniel Reid Topping, deleier i New York Yankees, og i 1949 med forretningsmannen Winthrop Gardiner jr. Henie og Onstad var sammen til de døde i henholdsvis 1969 og 1978. Foto: Henie Onstad Kunstsenter

VERNISSAGE

Henie Onstad Kunstsenter har siden starten i 1968 villet løfte fram mer enn bare billedkunst. En avantgardistisk, tverrkunstnerisk ambisjon er bakteppe når den koreanske cellisten Okkyung Lee spiller på utstillingsåpningen, som finner

I 16 løst ordnede avsnitt som «Pool», «Å spille Sonja» og «Biografiske dilemma» konfronterer hun sentrale temaer som ellers i utstillingen ikke alltid kommer fram.

Hun rigger i semidokumentarisk formspråk på de etablerte bildene av Henie og forklarer at din offentlige persona ikke er statisk, ikke engang flere tiår etter din død.

Biografer som Mona Pedersen og Bodil Stenseth kommer til orde med sin kunnskap, som om hvordan den amerikanske samtida omfavnet Henies business talent og skarpe albuer, mens norske medier heller dyrket det naturlige, barnlige og dermed «norske» ved hennes image. USA ble sett på som en besudlende faktor.

HOKs ømme tå nummer to er Henies pokalsamling, som hun narsissistisk-eksentrisk nok ønsket å ha innpasset. Sigmundstad gir tåa luft ved å gi ordet til Bakruppen, som i 1995 gjorde et notorisk performanceverk der de «kom inn i HOK-organismen» ved å pusse samlingen.

Et annet avsnitt viser trofeene til lyden av John Cage: et virkningsfullt møte mellom avantgarde og showbiz, de store kontrastene huset har rommet.

I en stille, kontrasterende sekvens kommer Sigmundstad inn på sin egen bakgrunn fra hjemstedet Bærum. En voiceover (på distanserende fransk som motvirker en for privat følelse) ledsager en lommelyktjakt i Henie-arkivene og det som virker som egne minner.

Og en tredje av senterets verkebyller tas opp: «Etter samlere kommer spredere», sier hun forsiktig. Deler av malerisamlingen har nemlig med tiden blitt solgt unna, til mye kritikk.

Jubileumsutstillingen er et prosjekt senteret er programforpliktet til å tilby, og det føles nok som om man egentlig har hjertet et annet sted enn hos

sted **søndag 15 april klokken 14.**

Glamour: Sonja Henies kjoler og skøytekostymer var overdådige. Blant kjolene er kreasjoner fra Balenciaga og en «pokerkjole» fra Las Vegas. Foto: Tomm W. Christiansen

historisk-biografiske oversiktsutstillinger. Erklæringen om å analysere hvordan bildet av Sonja Henie ble skapt, kan vanskelig sies å følges opp, med unntak av i bestillingsverket.

Likevel er her nok av fôr for tanken, særlig for den som tar seg tid til å føle seg fram til ømme tær.